

אחרי מות-קדושים

"אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימתו" (טז, א).

קרוב לעשרה טעמים הובאו בחז"ל להבין מה היה חטאם של נדב ואביהוא. טעם נוסף, שאיננו ידוע כל-כך, הובא בחיבור 'עיקרי דינים' (כו, ז) הנדפס בסוף שלחן-ערוך (יורה דעה ח"ג), וזה לשונו:

"במקום שנהגו לקרוא הבן הראשון הנוולד לו לאדם בשם אביו, ואשתו רוצה שיקרא על שם אביה, והאיש משום שלום הבית היה מרוצה (נוטה לוותר לה), העלה הרב דאין ביד האדם לשנות, שיגיע מזה מיעוט כבוד לאביו, ואם היא מתעקשת - יקראוהו ב' שמוותיהם, ולא יבזז בכבוד אביו לקרא לראשון בשם חמיו והשני בשם אביו, דשמא לא יזכה לבן שני, ואף אם יזכה - לא יפה עושה להקדים שם חמיו לשל אביו, ופוק חזי מאי סליק בנדב ואביהוא, ששמע מפי הרב 'פרי הארץ' בשם חז"ל, דנדב נקרא על שם חמיו, שאלישבע היתה בת עמינדב, ואביהוא על שם אביו, ורוצה לומר: אבי הוא, ונענש על הקדמת השמות". במיתת שני בניו רח"ל!

"ולפני עיר לא תתן מכשול" (יט, יד).

מונב בספר 'אגן הסהר': באחד הימים נסע הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל - ראש ישיבת טשיבין - במונית, ובדרך עצר הנהג בתחנת דלק ולקח עיתון פסול שחולק שם ללא תשלום לכל המעוניין.

כשראה זאת רבי אברהם, אמר לו: "בודאי אתה לוקח את העיתון בכדי להציל יהודים שלא יקראו בו, הבה ניקח עיתונים נוספים", תוך-כדי שהוא לוקח חבילה מכובדת ובתוכה גם את העיתון של הנהג ומשליך את כולם לפח האשפה...

(ילקוט מאיש לרעהו)

"לא תשנא את אחיך בלבבך" (יט, יז).

בספר 'מענינות הנצח' לרבי אהרון סורוסקי הביא, שאת פסוק זה דרש הרבי ר' מרדכי מלעכווביץ' זיע"א לתלמידו, רבי גרשון לידר, כאשר זה האחרון בא להתלונן אצלו על שכנו.

רבי גרשון היה מכניס אורחים גדול, ובשכונתו התגורר גביר גדול, אשר כגודל עשירותו כך קמצנותו. בכל פעם שהיו אורחים מזדמנים דופקים על דלת בית הגביר, ומבקשים להתארח שם ללינת הלילה, היה הגביר מדרך אותם כיצד להגיע אל ר' גרשון, שם לבטח יוכלו למצוא מקום ומיטה נוחה...

כשהגיע ר' גרשון וקבל בפניו רבו על ההתנהגות הגילוזה הזו, אמר לו הרבי: עליך נאמר, "לא תשנא את אחיך בלבבך", וכשתמה על כך הוסיף וביאר לפניו: הלא הנך יכול לומר לאורחים הללו שלא יבואו לביתך, וכך לפתור את הבעיה הזו, אלא שאינך מסוגל שלא להכניסם, משום שהתברכת בלב טוב, אך בוא וראה למה דבר זה גורם לך - לשנאת ישראל!

כלומר: משום "לבבך" אתה מגיע לכלל "שונא אחיך", ולכן הזהירה אותך התורה "לא תשנא את אחיך" בשל "לבבך" הטוב...

בספר 'אוצר אפרים' מביא בענין זה מעשה דומה, שאירע לבנו של ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א, רבי יחזקאל משינעו זיע"א. באחד הימים חלה מלמדו בחולי קשה, ודרוש היה סכום כסף גדול על-מנת לרפאו, ברם הסכום הנדרש לא נמצא בידו. קם הילד ואמר: "אבא, אני אצא לרחוב ואאסוף כסף מאנשים עבורו".

"אני מסכים לך", השיב אביו הגדול, "בתנאי שלא תחזור הנה שונא ישראל...".

"למה אבא מתכוין?" נבון הילד.
"כשתצא לרחובה של עיר, יעברו מולך אנשים רבים. חלקם יסעו בכרכרות וכבדות, ואתה תהיה סבור שהם בעלי אמצעים, אולם למרות תקוותך למתת-יד הגונה, הם יסתפקו בתרומה של שקל אחד בודד... חלקם ילבוש מחלצות, וחלף הציפיה שתתעורר בך למראה פניהם, הם יושיטו לך רק מחצית השקל... אתה תכעס עליהם, ותשוב לכאן עם שנאת ישראל... משום כך, אין תועלת בכל מעשה הצדקה שלך...

רק אם אתה מסוגל להיות בטוח, שלמרות כל זאת, לא תחזור לכאן עם שנאת ישראל - הנך יכול ללכת ולאסוף".

מכאן, שעל האדם להיזהר מפני מחלוקת ושנאת הזולת, ובד בבד עליו לדעת שגם תכונה חיובית כמו "לב טוב", עלולה להביא לתוצאה גרועה, המעוררת ריב, מחלוקת ומדון, ולפיכך גם כאשר הוא משתמש בתכונה זו, עליו לנקוט משנה זהירות. (ומתוך האור)

"הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (יט, יז).

פנינה נפלאה בפסוק זה, מובאת בשמו של הגאון רבי בנימין וואלף לעוו זצ"ל, בעל 'שערי תורה':

במסכת אבות (ב, ה) מצינו: 'ר' יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ושמאי. הוא היה אומר: אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת". בדרך כלל רגילים לפרש שהכוונה ב"לך נוצרת" היא - שנוצרת כדי ללמוד תורה הרבה. אולם הגאון רבי עזריה פיג'ו, בעל "בינה לעיתים", פירש שהכוונה ב"לך נוצרת" היא שנוצרת בכדי שלא תחזיק התורה לעצמך, אלא תשפיע מתורתך לזולתך! כך פירש גם בספר "מדרש שמואל".

והנה, ידוע מה שכתבו החוקרים, שאם הוטל על אדם לעשות פעולה כלשהי, והוא עשאה - אלא שחיסר חלק כלשהו בפעולה, אין זה נקרא שעשה פעולה שלימה. וכמו כן אם יש בפעולה שנפעלה דבר שאין בו צורך והרי הוא דבר חסרון - אין זו פעולה הראויה לתואר "פעולת חכם". ומכיוון שכך, ברור שפעולת הבריאה, שאותה פעל ועשה הקב"ה, היא לתכלית שלא יהיה בה כל חסרון, כי אם יהיה בבריאה דבר כלשהו שאין לו תכלית - הרי זה חסרון בבריאה.

מעתה, המילה 'חטא', המשמשת בדרך כלל להגדרת עבירה, יש לה מובן נוסף - של חסרון, כמו שאמר הכתוב (שופטים כ, ז): "קולע באבן אל השערה ולא יחטיא", כלומר: ולא יחסיר. וכן נאמר (מלכים א - א, כא): "הייתי אני ובני שלמה חטאים", כלומר: חסרים. הרי ש'חטא' יכול לשמש במובן חסרון.

וזו הכוונה בפסוק שלפנינו: אם האדם אינו מוכיח את זולתו, אזי בריאתו היא שלא לתכלית (שהרי, כאמור לעיל, תכלית האדם היא להשפיע מתורתו על זולתו), ואם כן, הרי יש בעולם דבר שאין לו תכלית, ומכאן שיש חסרון בבריאה, חלילה. על כן עומד הכתוב ומזהיר: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא", והכוונה במילה "עליו" היא - על הקב"ה, שלא תשא עליו חסרון, שאם לא תוכיח, הרי יהיה חסרון בבריאה שברא הקב"ה, ואילו כאשר תוכיח - תהיה הבריאה שלימה! (כמוצא שלל רב)

"ואהבת לרעהך כמוך" (יט, יח).

מונב במדרש: 'ואהבת לרעהך - הטפל לרעהך'. בפשטות, דברי המדרש הם חסרי פשר.

פנינה נפלאה על כך, מובאת בשמו האדמ"ר ה'שר שלום' מבעלזא זיע"א:

המדרש התקשה בהבנת האות 'ל' בציווי 'ואהבת לרעהך כמוך', שלכאורה די היה לומר "ואהבת רעהך כמוך"? ומכאן מרבה המדרש: 'לרעהך - הטפל לרעהך'. ועדיין עלינו להבין: מה פשרו של ריבוי זה, ומה משמעותו הלכה למעשה? אלא - הפסוק (משלי כז, יט) אומר: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ולכאורה: אם רצה החכם מכל אדם להמחיש לנו מהו 'מלב ללב' - יכול היה לנקוט בדוגמה מבוררת יותר: של מראה מלוטשת, שהמסתכל בה רואה את עצמו, כאשר הפנים שהוא מראה למראה - גיבטים אליו בדיק נמרץ ממנה אליו, ומדוע העדיף שלמה המלך את המים?

אך זאת עלינו לדעת: הרוצה לאהוב את חברו באהבה אמיתית - מוכרח הוא להכניע ולהשפיל את עצמו כלפי חברו, כי אם יחזיק עצמו ככליל המעלות ביחס לחברו - יקשה עליו לאהוב באמת את חברו. כזה הוא טבע האדם.

והנה, כאשר אדם מסתכל במראה, יכול היה לעמוד בקומה זקופה ולראות בה את עצמו, אך לעומת זאת המבקש לראות את דמותו משתקפת במים - מוכרח הוא להשפיל עצמו ולכרוע כנגד המים, ורק כך יוכל לחזות בדמותו בתוך המים. ואם כן, אמר שלמה המלך, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם": כשם שאדם הרוצה לראות את פניו במים מוכרח לכופף את קומתו - כן לב האדם לאדם, שאם ירצה לאהוב את חברו בלב שלם - מוכרח הוא להכניע ולהשפיל עצמו כנגד חברו!

וה'שר שלום' מסיים ב'דבר פלא' שיתגלה למתבונן בפסוק שלפנינו: האותיות שאחרי המילה 'רעהך' הן: אחר הר' - ש', אחר הע' - פ', ואחר הכ' - ל', הוי אומר: 'שפל', התכונה הנדרשת למי שרוצה לקיים את הציווי 'ואהבת לרעהך כמוך'!

כמה נפלאה, לפי זה, כוונת המדרש: התורה הקדושה רומזת לעצה נפלאה בדרך לקיום הציווי 'ואהבת לרעהך כמוך', והיא: 'את הטפל לרעהך', דהיינו: הבט באותיות ה'טפלות' ל'רעהך', ותקבל את המילה 'שפל', ללמדך שאם תשפיל ותכניע את עצמך כנגד רעהך - אז תוכל לאהוב אותו!

(ושלל לא יחסר)

והוא דבר יקר!

ישנה עמותה הנקראת 'רחשי לב', מנהל העמותה ומנהלה הרב ראובן גשיידי. הם בנו בבית הרפואה תל-השומר דירות להורים של ילדים החולים במחלה הנוראה, ובזכות זה יכולים בני המשפחה לשהות בשבת באותם דירות. הם מספקים להם מזון ובכך עושים עמם חסד גדול שבני המשפחה יוכלו לשהות עם המאושפזים בשבת.

מספר הרב ראובן: יום אחד התקשרה אלי אישה שהתאלמנה מבעלה, אך נוספה צרה על צרתה שבתה חלתה במחלה הנוראה ואושפזה בתל השומר והיתה במצב ממש גנוש. היא ביקשה להיות בשבת בדירה לבד למרות שבדרך כלל אנו מאפשרים לעוד קרובי משפחה לשהות באותה דירה, כמובן לפי כללי הצניעות.

היא ביקשה בקשה יוצאת דופן, ואמרה שהיא זקוקה לפרטיות, מצבה קשה, היא בוכה הרבה והיא לא רוצה שאכניס עוד מישהו לדירה בשבת הזו.

אמרתי לה שאני אעשה מאמץ שהשבת לא ישהה איתה עוד מישהו.

סגרתי את הטלפון, ולאחר חצי שעה התקשרה בחורה ואמרה שהיא נמצאת בבית הרפואה ויש לה קרובת משפחה תלמידת סמינר, וביקשו ממנו

לשהות עמה בבית הרפואה. אך המורה שלה חששה שהיא בחורת סמינר שתהיה בכזה מקום שיש שם מחללי שבת ויש שם גם אנשים שלא מתנהגים לפי כללי הצניעות, המורה אמרה לה שתפנה אלי ואני אדאג לה לדירה ולאוכל כשר. אמרתי לה שכמובן שאדאג לה.

חשבתי לעצמי מה אעשה כעת, הרי אמרתי לאישה שזקוקה לפרטיות שאני אשתדל לאפשר לה לגור לבד. לא היתה לי ברירה, התקשרתי לאותה אישה ואמרתי לה שאת הדירות פה הקמנו כדי לדאוג לחולים, גם את צריכה לעזור לחולים לא רק אני אמור לדאוג להם, אני חייב לאפשר לעוד בחורה לגור בדירה. האלמנה אמרה לי: "אני לא מבינה אותך, אך זו זכותך המלאה, סך הכל זו הדירה שלך ולא שלי".

הבחורה שהתה עם האישה המבוגרת במהלך כל השבת. את האמת, חיכיתי לצלול טלפון במוצאי שבת מהאישה האלמנה. פחדתי שהיא תצעק עלי, אך היא לא התקשרה.

אחרי שבועיים התקשרה אותה אישה אלמנה ואמרה לי בהתרגשות: "תודה רבה לך, הרב גשיידי, מגיע לנו מזל טוב". שאלתי אותה על מה מגיע מזל טוב, והיא אמרה שבן שלה התארס. שאלה אותי:

"אתה יודע מי השדכן?" אמרתי לה: "לא". אמרה לי: "אתה השדכן". שאלתי בפליאה: "איך בדיוק אני זכיתי להיות השדכן?"

אמרה לי: "שלחת לי בחורה. אני ישבתי לבכות, היא היתה בחורה כל כך אצילית, היא ניחמה אותי, דיברה כאלה דברי חכמה. התרשמתי כל כך ממנה ומיד חשבתי לעצמי שהיא מאוד מתאימה לכן שלי. יש לי בן מובחר ומכובש מאוד ואני מקבלת הרבה הצעות לשידוך עבורו, הוא תלמיד חכם ובעל מידות אציליות. חשבתי לעצמי מה אני צריכה לחפש, הרי פה לפני נמצא בחורה כלילת המעלות, אצילית ומאוד איכותית. מיד דאגתי שיסדרו את השידוך ביניהם והיא התארסה עם בני".

אמר הרב ראובן גשיידי: "כמה נפלאות דרכי ההשגחה. אני עשיתי חסד ולא היה לי קל, האלמנה נמצאת בבית הרפואה בגלל צרה והשניה נמצאת בבית הרפואה בגלל צרה, אבל מה יוצא משם? ברוך השם, יצא זיווג, קם בית בישראל".

את הסיפור הנפלא הזה סיפר **הרה"ג רבי גואל אלקריץ שליט"א**, והוא הוציא בתוכו מסר חשוב: "אם השם לא נתן לך משהו, הוא לא אומר לך 'לא' אלא 'לך לכיוון אחר'".

(מהספר החדש 24/7, מאת הרב צבי נקר)

פיונה ל"ג בעומר
בענייני הלכה ואגדה

מדוע רבי שמעון בן יוחאי היה משתיק את אמו בשבת?

מובא בזוהר הקדוש (בראשית דף לב): 'רבי שמעון, כד חמי לאימיה דהות משתעיא, הוה אמר לה: שתוקי, שבת היא ואסור.'

וכתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספרו 'ברכת מועדיך לחיים' (דרוש ד לשבת הגדול, ד"ה ומכאן), וז"ל: 'צריך לזהר מדיבור של חול בשבת, ומי לנו גדול מרשב"י הקדוש, אשר לא נשא פנים לאמו שהיתה מדברת בשבת, ואמר לה: שתוקי!'.

והוסיף, ש'זוהו פטש הכתוב (בפרשתנו, יט, א) 'איש אמו ואביו תיראו' ואת שבתותי תשמורו', כלומר: הגם שאיש את אביו ואת אימו ירא, עם כל זה, אם בא יבוא שידברו אביו או אמו איזה דיבור חול בשבת - חייב להוכיחם, וזהו שסיים: 'ואת שבתותי תשמורו'.' ע"כ.

והנה, רבים (הגר"א הכהן מסלונקי בספרו יוקח נא [שז, ב], מר בריה דרבינא הגרי"ג פלאגי בקונטרס 'נפש יתירה בשבת' [אות מב] ועוד) השתוממו על דברי הזוהר הקדוש כיצד יתכן שרשב"י יאמר לאמו 'שתוקי', והרי ידענו את ממאמר חז"ל (קידושין לב, וסנהדרין פא) ונפיש ההלכה בטור ושו"ע (י"ד רמ, א): 'הרי שהיה אבי עובר על דברי תורה, אל יאמר לו: אבא, עברת על דברי תורה, אלא אומר לו: אבא, מקראי כתוב בתורה כך' (=אביו יבין מעצמו), ובלי ספק חייב לנהוג כן גם באמו, שגם בכיבודה הוא מצווה מדאורייתא! ומצינו כמה אופנים ביישוב קושיה זו: א. המעיין בירושלמי (שבת, טו, א) ובתוס' בשבת (קיג: ד"ה שלא) יראה, שהמעשה הובא בלשון אחר: 'רבי שמעון בן יוחאי, כד חמי לאימיה משתעיא סגיאין, הוה אמר לה: אמא, שבתא היא', ופירש קרבן העדה, 'כשהיה רואה אמו מדברת הרבה בשבת, אמר לה: אמי, שבת היום', וכן ביאר הפני משה והוסיף, ש'הזכיר לה בדרך כבוד'. כך גם הלשון במדרש (ויקרא רבה לד, ס"ס טז, וכן בתנחומא בראשית, ס"ג ב): '...הוה משתעיא מותר מילין בשבתא, הוה אמר לה: שבתא היא והות שתקאי', וכתב שם בפירוש מהר"ז, שעל כן רק אמר לה שהיום שבת, והיא תזכור מעצמה שאסור להרבות בדיבור ותשתוק, אך לא שהוא אמר לה לשתוק. וכן יישב הגרי"ג פלאגי.

ומשמע, שהאיסור הוא מצד ריבוי הדברים, ועל זה רשב"י היה מוכיח אותה. וכ"כ בבאיור הגר"א (א"ח, שז, א) ע"ט.

בספר 'ליקוטי חיים' (פר' בראשית, עמ' א) לגאון רבי חיים וויץ מטרינפול (תלמידו של הגאון בעל 'מנחת-חינוך') יישב אף-הנה שאסור הנ"ל של המדרש, והוסיף, שאפשר שכן גם נכתב בזוהר הקדוש, אלא שהשואב הלשון. וכע"ז גם יישב בספר 'פרדס צבי' (עמ' קלה), שיתכן והגירסה בזוהר היא 'שתקאי', במקום 'שתוקי'.

ג. בספר 'ראה חיים' (טרבלסי זצ"ל, מעיה"ק צפת, ח' זוה"ק פר' בראשית, עמ' קכד בנד"מ) יישב, שמה שאסור להוכיח את הרוי הוא דוקא על מה שכתוב בתורה, אך לא בדבר שבטיעורו מותר, ורק מצד הנהגה טובה וכו' ראוי לקיימו. וכ"כ ליישב גם בשו"ת ודרשת וחקרת (ח"ו, פ"ר פנחס עמ' תקסא). ויתכן שרשב"י סבר, שבאשה חשובה כאמו צריך להחמייר.

תירוץ זה עולה בקנה אחד, עם מה שכתב הערוך השולחן (שז, א), שפליגי רש"י ותוס' (שבת שם) בדרשת חז"ל 'ודבר דבר - שלא יהיה דיבורך וכו'', שרשב"י פירש שאיסור הוא בדברי מקח וממכר, אך תוס' חלקו ופירשו, שהאיסור הוא גם בדברים בטלים, שבקושי היתרו שאלת שלום וכו' (ואכמ"ל במחלוקתם). וכ' הערה"ש לבאר בדת השו"ע, שניקח ההלכה כרשב"י שרק דברי מקח-וממכר וכו' אסור, ומה שכ' התוס' למעט בשיחה הוא ממשנת חסידים, ולכן הרמ"א (שם) התייר למתענגים בסיפור, דאם היה סובר כתוס' שאסור מדינא לא היה מתיר למתענגים. ע"כ.

ותירה מזו, יש שציידו (פרי מגדים שם, משב"ז א) שהאיסור להרבות בשיחה בטילה בשבת הוא בכדי שיהיה זמן ופנאי לעסוק בתורה, כדאייתא בירושלמי שלא נבראו שבתות אלא בשביל שיעסקו בהם בתורה, ומאחר ואשה פטורה מו"ת, אינה בכלל איסור זה.

ג. הגאון רבי בצלאל שטרן זצ"ל בשו"ת בצל החכמה (ג, כא) ניסה ליישב, שלשון הגמ' הנ"ל הוא 'הרי שהיה אביו', ואולי יש מקום לחלק בין להוכיח את אביו שעובר על ד"ת, לבין אמו, שדוקא באביו אסור כי מתבייש בכך שלא למד אך באמו, מותר, כי אין עליה חיוב לימוד תורה. ודחה, שאף היא הרי חייבת בלימוד תורה במצוות הנוגעות אליה,

משולחנו של העורך

ומטעם זה מברכת ברכות-התורה, ע"ש עוד [ויש להוסיף, שבתנא דבי אליהו הגירסה 'הרי שהיה אביו או אמו', ופשוט, שמה שנקטה הגמ' 'אביו' הוא לאו דוקא]. ד. בספר אוצר אפרים (ויקרא ב, עמ' תתעט) הביא לידי, שגירסת הזוהר היא גופא התירוק לקושיה: שלגי' הירושלמי והמדרשים שלפיהם הרבתה לדבר ועברה על איסור דרבנו, שפיר הוכיחה ברמיה וכמו שתירצו לעיל, אך לגירסת הזוהר יתיישב, כי לא כתוב שהרבתה בדיבור ועברה על איסור כל-שהוא, אלא רק 'דהות משתעיא', וזה לכל היותר מנהג זהירות, ורק לבנה רשב"י הקדוש שעליו נאמר (זוהר, ח"ג דף קמד:) 'מה שבת לה' קודש, אף רשב"י שבת לה' קודש', וכפי שרמזו בעילי הרמז, ש'שבת' בגימטריה שמעון בן יוחי (בברכות זז:) ועוד איתא, יוחי ללא אל"ף, ו"אש", לכן רק רשב"י לרום מעלתו, שמצינו בכמה מקומות (זוהר ח"ב דף מז, בשלח סג; וחי"ג צד): שהזהיר באזהרה יתירה על דיבור חול בשבת, ואמר שהמדבר דברי חול הרי הוא כמחלל שבת (והחיד"א במחז"ב שם) הכריע וכתתו, שאין לבעל-נפש לדבר דברים בטלים כלל, וגם מחשש שלא יגיע לדברי מ"מ, וכן זוהר השל"ה הקד' (שער האותיות, אות הקו"ף, קדושה), רק הוא לגדול מעלתו הוכיח את אמו כך, מחמת הדרגה שבה היה נמצא. וממילא, מובן נפלא מדוע רק בזוהר הוא בלשון כזו ולא בשאר המקומות, דהוא לשיטתו. ועדיין קצ"ע. [ומצינו לכמה מהראשונים שגרסו שמות של תנאים אחרים במעשה זה: האגודה (שבת קלב) גורס אימיה דר' טרפון (ולא כ"כ א"ש עם המסופר [בקידושין לב]: על זהירותו המופלגת בכבודה של אמו), הספר חסידים (ק), ע"ש בהגהות 'ברית עולם' שכתב העיר בדמוקיא הובא רשב"י) גרס ר' ישמעאל, הראב"ה (שנט) גרס אימיה דר' הונא, ובדבריהם הדגש הוא רק על ריבוי השיחה. והיה מי שטען, שנראה שהוא ט"ס בדבריהם, אחרי שבכל המדרשים וכו' הובא רשב"י].

ה. עוד הביא האוצר אפרים ליישב, שאולי היה ברור וידוע לרשב"י שהיתה ממיסכה בדיבור יתר על-המאד אם לא היה מפסיקה ומוכיחה בלשון ברורה, ודבר מופלא מאד מצינו לגר"ה בן עטר בספרו 'ראשון לציון' (י"ד, רמ, יא) 'שאם לא ימנע [אביו] באמור לו 'כך כתוב בתורה', ולא שת ליבו, וליכא איניש אחרינא למנוע אביו מן העבירה, צריך הבן למנועו בכל אשר תמצא ידו לעשות בכוחו, ואפילו עד הכאה וכו', שאין כבוד נגד כבודו יתברך'. ע"כ. ועדיין צ"ע.

ו. לפני כעשרים וחמש שנה, זכינו לאורו של ספר פירושים ופסקים מרבינו אביגדור הצרפתי (מרוטינו בעלי התוספות, י"ל ע"י מכון הרי"קדם. פר' בשלח, פסק סג-סד, דף לד), ואלו דבריו: 'כי שבת היום לה', מכאן פסק, מה הקב"ה שבת ממאמר דבריו, כך אתם, אמר ר' חנינא בקושי התירו שאילת שלום בשבת, רשב"י, כד חמי אימיה משתעיא סגי, אמר לאימיה: אמא, שבת היום והוה שתק. פירוש, כשאמו היתה מדברת בקול גדול, אז אמר לה: אמי שבת היום, והיתה נמנעת מלצעוק בשביל השבת, וחמי היה שמה'.

ומדבריו עולים כמה חידושים: א. רשב"י לא מנע ממנה מחמת ריבוי הדברים שדיברה, וכמו שמשמע מהמדרשים לעיל, מאחר וברמ"א נפסק שלבני אדם שמתענגים בסיפור שמועות וכו', מותר לספר, אלא מה שהעיר לה הוא מחמת שדיברה בקול גדול, ואין לדבר בשבת בקול גדול. והוא פלא.

ב. עוד מתברר מדבריו, ששם אמו של רשב"י היה חמי, ודלא כידוע ממקורות רבים בשמה היה שרה (ויישבו, שיתכן והיו לה ב' שמות. ולכא, חמי הוא ע"ש העיר טבריה שנקראת חמת [מגילה ג, ו] הוואיל והגיעה מעיר זו. ואכמ"ל), והוא חידוש נפלא.

וקשה הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א בספרו 'תרנון לשונו' (סימן ב, עמ' יד-טו), מדוע פירש את המילה 'חמי' כשמה של אמו, ולא פירש שהכוונה 'ראה', כדמצינו במקומות רבים בירושלמי. וכן מצאתי שהעיר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. ויתכן, שלר' אביגדור היתה גרסה אחרת בלשון הירושלמי. ובאמת, הגירסה בדבריו היא

כד חמי אימיה, ולא כגירסת הירושלמי 'כד חמי לאימיה'. והבן. [לתירוץ נוספים: ע' 'פרי צדיק' (שמות), שבת, וסוף סוף מאמר אלי, ושלח המערכת' לראש"ל הגר"י יוסף שליט"א (ח"ב מערכת הדל"ת, אות ג). ויש שבכלל ביארו מעשה זה ע"פ הסוד, ע' בספר 'נעים זמירות ישראל' (ח"ד, עמ' רנא) ועוד].

